

ประวัติความเป็นมาของอาเซียน - ซีซีไอ

สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นองค์การระดับภูมิภาคที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 โดยการลงนามในปฏิญญากรุงเทพ (Bangkok Declaration) ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ จาก 5 ประเทศเอกราชในภูมิภาคได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และ ไทย ในการก่อตั้งสมาคมนี้มีเป้าหมายหลักคือ เพื่อสนับสนุนความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรมระหว่างประเทศสมาชิก อย่างไรก็ตาม ในระยะแรกของการก่อตั้งสมาคมนี้ สมาชิกของสมาคมให้ความสนใจในทางพัฒนาเศรษฐกิจน้อยกว่าปัญหาทางการเมือง การแก้ไขความขัดแย้งระหว่างประเทศ และ การเมือง ฉะนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับของรัฐบาล จึงไม่ได้รับความสนใจเป็นอันดับแรก เหมือนกับวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของอาเซียน

ไบเทินจะได้อภิปรายถึงสาเหตุของการเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาเศรษฐกิจของภาคเอกชนที่ล่าช้ากว่าภาครัฐบาลถึง 5 ปี ตลอดถึงการศึกษาดูงานขององค์กรภาคเอกชน ที่รู้จักกันในนามของอาเซียน-ซีซีไอ หรือ หอการค้าและอุตสาหกรรมของอาเซียน ซึ่งองค์กรดังกล่าวนี้ ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของภาคเอกชนในความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

มูลเหตุของความล่าช้าในความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

มูลเหตุที่ทำให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนเป็นไปอย่างล่าช้า ได้แก่ ก. โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกส่วนใหญ่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ ขึ้นอยู่กับเกษตรกรรมเป็นหลัก และ ผลที่ตามมาคือ โครงสร้างของผลผลิตภายในของ

บรูไน เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน เมื่อ 7 มกราคม 2527 และ ในขณะเริ่มก่อตั้งนั้น บรูไน ยังอยู่ภายใต้อาณัติของอังกฤษ

แต่ละประเทศสมาชิกที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมาก² ดังนั้น สินค้าที่ส่งออกส่วนใหญ่จึงมีลักษณะแย่งตลาดกันเอง และ ก่อให้เกิดปัญหา โครงสร้างทางการค้าระหว่างประเทศที่ไม่ส่งเสริมซึ่งกัน และ กัน สืบเนื่องมาจากการที่ประเทศสมาชิกมีโครงสร้างทางการผลิตที่คล้ายคลึงกันมาก ดังที่ไคกลาวไว้แล้ว ฉะนั้น อัตราส่วนปริมาณการค้าระหว่างกันเองจึงมีน้อยมาก (ดูตารางที่ 1) เมื่อเปรียบเทียบกับการค้า กับประเทศนอกกลุ่ม ดังจะเห็นได้จากอัตราปริมาณการค้าระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกันในช่วงปี 2510 - 2514 มีอัตราโดยเฉลี่ยประมาณ 17.8% - 15.9% เท่านั้น

ตารางที่ 1

ปี	การค้ากับโลก	การค้าภายในกลุ่มอาเซียน	คิดเป็นส่วนการค้า (ร้อยละ)
2511	10,981	1,952	17.8
2512	13,700	2,325	17.0
2513	14,807	2,461	16.6
2514	17,473	2,780	15.9
2515	28,047	4,399	15.7
2516	46,378	6,532	14.1
2517	44,086	5,620	12.7
2518	52,823	7,029	13.3
2519	61,952	8,335	13.5
2520	72,723	9,485	13.5
2521	96,387	14,391	14.9
2522	131,859	24,584	18.6

ที่มา : IMF, Direction of Trade Statistics, various issues Export and Imports 1980.

² วิไล สุกรเสถย์, อาเซียนในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2529), หน้า 64.

ข. ปัจจัยทางด้านการเมืองที่เป็นตัวหันเหความสนใจของประเทศสมาชิกไปจากภาคเศรษฐกิจ ปัจจัยดังกล่าวสามารถแบ่งออกได้เป็นประเด็นย่อย ๆ ได้คือ

1. ปัญหาทางด้านความขัดแย้งระหว่างประเทศ ความขัดแย้งต่าง ๆ มีดังนี้คือ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างอินโดนีเซีย และ มาเลเซีย ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจาก ฝ่ายอินโดนีเซียหวาดระแวงว่ามาเลเซีย จะเป็นฐานของอังกฤษในการขยายตัวของอาณานิคมรูปแบบใหม่ (Neo - Colonialism)³ ดังนั้นความสัมพันธ์ของอินโดนีเซีย และ มาเลเซีย จึงตึงเครียดอยู่ตลอดเวลา ในที่สุดก็ทวีความรุนแรงจนถึงขั้นประกาศสภาวะเผชิญหน้ากัน (Konfrontasi หรือ Comfrontation) นอกจากความขัดแย้งของทั้งสองประเทศแล้ว ยังมีความขัดแย้งของประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอีกด้วย ได้แก่ ความขัดแย้งทางชายแดนระหว่างไทย และ มาเลเซีย ซึ่งเกิดขึ้นทั้งเขตติดต่อทางน้ำ และ เขตติดต่อทางบก กล่าวคือ ไทยและมาเลเซียมีน่านน้ำติดกัน ดังนั้น เมื่อมีการประกาศเขตไหล่ทวีป โดยมี-
ไตหรือกัน จึงก่อให้เกิดปัญหาการซ้อนทับกันของการอ้างสิทธิในเขตแดนชั้น อันก่อให้เกิด
ปัญหาเรื่องเรือประมงไทยถูกจับกุม ตามขอกกล่าวหาว่าละเมิดน่านน้ำอยู่เสมอ ส่วนในทางบก
นั้น เนื่องจากไทย และ มาเลเซีย มีเขตชายแดนติดต่อกัน ดังนั้นเมื่อฝ่ายทางการของ
มาเลเซีย ทำการรุกไล่ปราบปรามคอมมิวนิสต์มาลายูนัน ไตรุกไล่อย่างดิ้นรนจนกระทั่ง
ละเมิดเข้ามาในเขตอธิปไตยของไทย จนทำให้เกิดปัญหาการปะทะกันระหว่างกองกำลัง
ของมาเลเซียและไทย อยู่เรื่อย ๆ ในขณะเดียวกัน ไทยก็ระแวงว่า มาเลเซียจะให้การ
สนับสนุนแกชบวนการโจรก่อการร้าย(ขจก.) แวงแยกดินแดน 4 จังหวัดทางภาคใต้ของไทย⁵
โดยการให้ที่หลบซ่อนในเขตมาเลเซียอีกด้วย ความขัดแย้งระหว่างมาเลเซีย และ สิงคโปร์
ก่อนปี พ.ศ. 2508 นั้น สิงคโปร์เป็นส่วนหนึ่งของสหพันธรัฐมาลายู แต่เนื่องจากดินแดนส่วน
ที่เรียกว่าสิงคโปร์นั้น มีคนเชื้อสายจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก แต่รัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐนั้น

³ Micheal Leifer, The Relations of the New States
(Melbourne, Australia : 1975), p. 62.

⁴ ชัยโชค จุลศิริวงศ์, "มาเลเซียกับอาเซียน", อาเซียนในการเมืองโลก
(กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2528), หน้า 418.

⁵ จังหวัดภาคใต้ดังกล่าวคือ จังหวัดปัตตานี, ยะลา, นราธิวาส และ สตูล

โคระบุให้คนเชื้อสายอื่น ๆ นอกจากมาเลเซีย มีสิทธิรองจากคนเชื้อสายมาเลเซีย เช่น โคมีการกำหนดว่า ประมุขของรัฐและของประเทศ ต้องเป็นชาวมาเลย์ นับถือศาสนาอิสลาม และ ให้ใช้ภาษามาเลย์เป็นภาษาราชการ ข้อกำหนดต่าง ๆ เหล่านี้ได้สร้างความไม่พอใจให้แก่ชาวจีนที่อาศัยอยู่ในสหพันธ์เป็นอย่างยิ่ง ในที่สุดผู้นำชาวจีนในสิงคโปร์ ที่มีชื่อว่า นายลี กวนยู โคประกาศนำสิงคโปร์แยกออกจากสหพันธ์ในปี พ.ศ. 2508 ภายหลังจากนั้นความตึงเครียดระหว่างสองประเทศก็ยังคงมีอยู่ เช่น การอ้างสิทธิของมาเลเซียในการใช้ฐานทัพในสิงคโปร์ เป็นต้น และ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ คู่สุดท้ายคือ ความขัดแย้งระหว่างฟิลิปปินส์ กับ มาเลเซีย ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากการอ้างสิทธิเหนือดินแดนซาบฮูของทั้งสองฝ่าย⁶ ปัญหาดังกล่าวได้ทวีความรุนแรงถึงขั้นที่ฟิลิปปินส์ ไม่ยอมให้การรับรองทางการทูตของมาเลเซีย แต่อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองได้ถูกระงับไว้ชั่วคราว เนื่องจากการเข้ามาเป็นสมาชิกขององค์การอาเซียนด้วยกัน⁷

จากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เอื้ออำนวยให้เกิดการจัดตั้งสมาคมอาเซียนขึ้น และ คำกล่าวที่สนับสนุนเหตุผลด้านปัจจัยความขัดแย้งคือคำกล่าวของ ตันศรี กาชาลีซาลี รัฐมนตรีต่างประเทศมาเลเซีย ซึ่งกล่าวไว้เมื่อปี พ.ศ. 2524 ถึงกำเนิดอาเซียนว่า "อาเซียนพัฒนาจากความเจ็บปวดของนโยบายเผชิญหน้า (Konfrontasi) นั้นเอง"⁸ และเพื่อลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น บรรดาผู้นำของประเทศต่าง ๆ จึงได้จัดตั้งองค์การระหว่างประเทศ เพื่อเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือ และปรึกษาหารือปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างกัน รวมทั้งองค์การดังกล่าวได้ละเว้นที่จะกล่าวถึงทางด้านการเมืองด้วยเช่นกัน

⁶ศึกษาเพิ่มเติมจาก ... เขมทัต วิสวโยธิน, "สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : วิเคราะห์โครงสร้างการจัดองค์กร", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาค วิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 18.

⁷ถนัด คอมันตร์, "ไทยกับอาเซียน", อาเซียนในการเมืองโลก (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2528) , หน้า 322.

⁸Tan Sri Ghazali Ghazali Shafie, "ASEAN : Today and Tomorrow," Foreign Affairs Malaysia (December 1981) p.336.

2. ปัจจัยทางด้านภัยคุกคามของคอมมิวนิสต์ ทุก ๆ ประเทศในสมาคมอาเซียน นั้น ล้วนแล้วแต่มีปัญหาเรื่องภัยคอมมิวนิสต์ด้วยกันทั้งหมด และ ปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดความรุนแรงมากขึ้น เมื่อภูมิภาคนี้กลายเป็นแหล่งต่อสู้ทางอุดมการณ์ และ การแข่งอิทธิพลของมหาอำนาจในสงครามรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า สงครามเย็น และ ภายหลังจากปี พ.ศ. 2492 ที่ประเทศจีนกลายเป็นคอมมิวนิสต์แล้ว ประเทศในภูมิภาคก็ถือว่าภัยคอมมิวนิสต์จีนเป็นภัยที่คุกคามต่อภูมิภาคเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกแรกก่อตั้งอาเซียน ซึ่งมีความเกรงกลัวภัยจากจีนใน 2 ลักษณะ คือ ประการแรกการใช้กำลังโดยตรง และ ประการที่สอง การให้การสนับสนุนขบวนการก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในประเทศของตน ตลอดจนถึงการเสริมสร้างอิทธิพลเหนือชาวจีนโพ้นทะเล ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจสูงในประเทศเหล่านี้

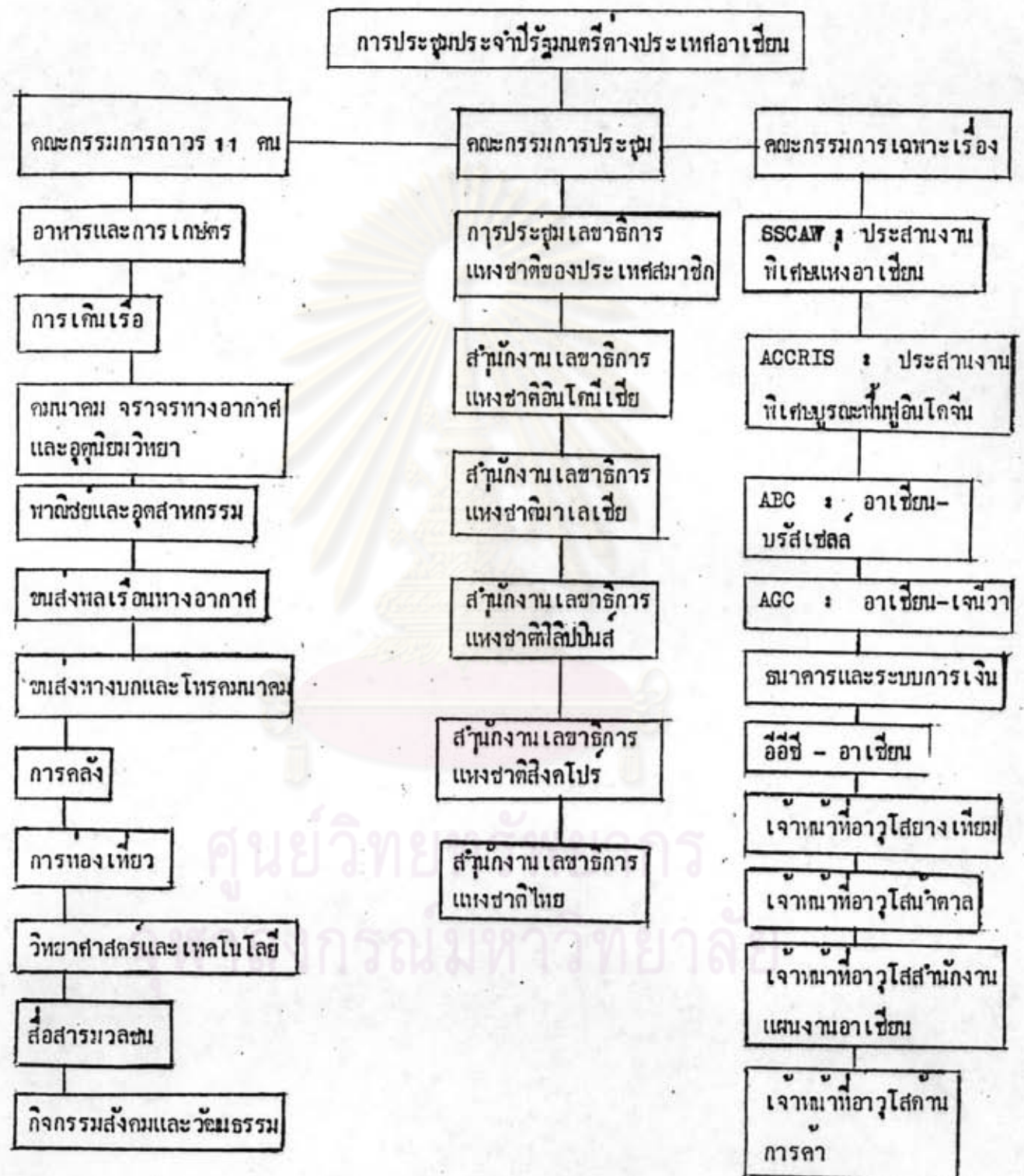
นอกจากนั้น บรรดาประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค ยังระลึกอยู่เสมอว่าภาวะช่องว่างแห่งอำนาจ (Power Vacuum) จะต้องเกิดขึ้นในภูมิภาคนี้อย่างแน่นอน ดังนั้น การจะพึ่งพิงการป้องกัน หรือ ปกป้องจากประเทศมหาอำนาจในการต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ตลอดไปนั้น ย่อมเป็นไปได้ไม่ไฉน ฉะนั้น ประเทศสมาชิกแรกก่อตั้งอาเซียน จึงตระหนักถึงวิธีการหนึ่งในการเลี้ยงชีพหนีจากการครอบงำจากภายนอก คือ การรวมตัวกันในบรรดาประเทศที่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ใกล้เคียงกัน เพื่อสร้างองค์การระดับภูมิภาคที่ไม่มุ่งเน้นถึงความร่วมมือด้านการเมือง และ ด้วยเหตุนี้เอง กลุ่มประเทศในภูมิภาค จึงได้พากันจัดตั้งองค์การอันมีเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง และ มีนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระขึ้นอย่างใดก็ตาม เนื่องจากแท้ที่จริงแล้วทุกประเทศต่างก็ให้ความสนใจในทางด้านการเมืองมากกว่าเรื่องของการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างแท้จริง ดังนั้นในระยะแรกของการก่อตั้งองค์การนั้น พัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจ จึงเป็นไปได้เป็นอย่างดี

⁹ พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (PKI หรือ Partai Komunis Indonesia) และกลุ่มโจรจีนคอมมิวนิสต์ (ขจก) ในมาเลเซีย และ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้รับความช่วยเหลือจากจีน ... อ่านเพิ่มเติมจาก Tunku Abdul Rahman, "The Communist Threat in Malaysia and Southeast Asia," Pacific Community Vol.8 No.4 (July 1977) : p.570.

ค. ปัจจัยทางด้านโครงสร้างขององค์กร ปัจจัยดังกล่าวเป็นอีกมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจของอาเซียนเป็นไปอย่างล่าช้า โครงสร้างดังกล่าวคือในระยะแรกของการก่อตั้งอาเซียนนั้น การประชุม และ การดำเนินงานต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีต่างประเทศทั้งสิ้น ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากความน่าจะเป็นแล้วกิจกรรมทางด้านการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของภูมิภาคดังกล่าวควรจะเป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีทางด้านเศรษฐกิจ แต่ในขณะนั้น อาเซียนยังมิได้มีการแต่งตั้งรัฐมนตรีเศรษฐกิจขึ้นแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ภาครัฐบาลอาเซียนก็ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวเช่นเดียวกัน โดยจะพบได้จากในเวลาต่อมาได้มีการปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรภาครัฐบาลขึ้นใหม่เพื่อให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจให้มากยิ่งขึ้น การปรับเปลี่ยนโครงสร้างนั้นได้กระทำขึ้นในการประชุมสุดยอดของอาเซียน ที่บาหลี (Bali Summit) ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2519 โครงสร้างที่ได้จัดทำขึ้นใหม่ได้แก่ โครงสร้างของรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งได้จัดให้มีคณะกรรมการที่คอยปฏิบัติหน้าที่อย่างสอดคล้องในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และ คอยทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างภาครัฐบาล และ เอกชน ก็จะสามารถเปรียบเทียบโครงสร้างใหม่ และ เเก้ ได้จากแผนภูมิที่ 1 และ แผนภูมิที่ 2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 1 โครงสร้างการจั้รปกครองการของสมาคมอาเซียนก่อนการประชุมสุดยอดครั้งที่ 1 ที่กรุงเทพฯ การจัดตั้งองค์การของอาเซียนระหว่างปี พ.ศ. 2510-2519

จาก วิมลิตา สุกรเสาศย์, อาเซียนในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. (กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527), หน้า 41.

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างการจ้กรูปกครองการของสมาคมอาเซียนภายหลังจากการประชุมสุดยอด
 สูดยอด กรุงเทพฯ การจ้กรูดกรของอาเซียนจากปี 2519 -ปัจจุบัน

จาก วิตา สุกรเสถย์, อาเซียนในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, หน้า 54.

หมายเหตุ _____ เส้นแสดงการสั่งงาน
 _____ เส้นแสดงสายการประสานงาน

จากการที่ได้ศึกษามาข้างต้นหาไ้ทราบว่า การที่อาเซียนสามารถพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจก่อนข้างล่านั้น มีมูลเหตุหลายประการพอสรุปได้ดังนี้คือ มูลเหตุทางด้านโครงสร้างทางการเกษตร โครงสร้างทางด้านผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกัน ปัญหาความขัดแย้งของภูมิภาค ปัญหาภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ ปัญหาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ทำให้พัฒนาเศรษฐกิจของอาเซียนเป็นไปอย่างเชื่องช้าทั้งสิ้น ดังรายละเอียดที่กล่าวถึงในตอนต้นนั้น ได้มีบุคคลชั้นนำของกลุ่มประเทศอาเซียน ได้แก่ นายลี กวนยู ให้ความสนใจในปัญหาความล่าช้าดังกล่าว โดยการประเมินถึงผลงานทางด้านลบขององค์การอาเซียนในช่วงระยะเวลา 5 ปีแรก ก่อนที่ภาคเอกชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้วยด้อยแดงที่กล่าวขึ้นในการประชุมร่วมกันของรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนครั้งที่ 5 ว่า

" ระยะเวลา 5 ปีแรกไม่ใช่เวลาที่ยาวนานเพียงพอที่จะวัดความก้าวหน้าส่วนภูมิภาคก็จริง... แต่ภาคีของอาเซียนลดประมาณการค่าระหว่างกัน และ เพิ่มปริมาณการค้ากับตลาดโลก... และอาเซียนยังไม่ได้แสดงความพยายามที่จะสร้างตลาดรวม หรือ เขตการค้าเสรีเลย... ทั้ง ๆ ที่วัตถุประสงค์หลักของอาเซียนก็คือ การสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของเศรษฐกิจภายในประเทศสมาชิก... ฉะนั้นจึงเป็นการดำเนินการที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ที่จะเสนอโครงการทางเศรษฐกิจซึ่งไม่เหมาะสมกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจระดับชาติ " ¹⁰

จากถ้อยคำว่่านั้นหาไ้ทราบว่า ภาครัฐบาลก็ได้ตระหนักถึงสภาพความล่าช้าของการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะแรกก่อตั้งองค์การ ตลอดจนรู้อีกว่า การพัฒนาเศรษฐกิจนั้น จะกระทำโดยยากถ้าหากประเทศสมาชิกสนใจที่จะค้าขายกับตลาดโลกมากกว่าตลาดภายใน และมุ่งที่จะใช้องค์การอาเซียนเป็นเพียงตัวกลางในการลดความขัดแย้งตลอดจนสร้างความมั่นคงของชาติเท่านั้น ดังนั้นเป้าหมายหลักทางเศรษฐกิจที่ถูกเบี่ยงเบนไปโดยวัตถุประสงค์อื่น ๆ จึงได้ถูกนำมาพัฒนาอีกครั้งหนึ่ง และผลที่ตามมาภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คือ การนำเอาภาคเอกชนเข้าไปรวมในการพัฒนาด้วย ภาคเอกชนนั้นได้แก่อาเซียน-ซีซีไอ ซึ่งได้เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2515 ส่วนโครงสร้างที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจก็ได้รับการแก้ไขปรับปรุงในการประชุมสุดยอดที่บาหลี (Bali Summit) ในปีพ.ศ. 2519

¹⁰ Hans H. Indorf, ASEAN : Problems and Prospect, Occasional Paper No.38 (Singapore : ISEAS, 1978), p.14.

โครงสร้างที่ถูกปรับให้เปลี่ยนไปคือ การจัดให้มีการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจขึ้นเป็นประจำ แทนการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ตลอดจนได้จัดให้มีคณะกรรมการที่สนองรับนโยบายของภาครัฐบาล และ เป็นตัวกลางติดต่อกับภาคเอกชน

สำหรับการศึกษาระดับผลงานของภาคเอกชนนั้น ก่อนอื่นจะได้ศึกษาถึงวัตถุประสงค์ และ โครงสร้างของอาเซียน-ซีซีโอ เพื่อเป็นเค้าโครงใหญ่ ทั้งนี้โดยจะสามารถศึกษาได้จาก แผนภูมิโครงสร้างทั้งหมด และ แผนภูมิโครงสร้างย่อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่างานศึกษานี้ จะศึกษาเฉพาะในส่วนใด

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการก่อตั้งและโครงสร้างในการดำเนินงานของอาเซียน-ซีซีไอ

อาเซียน-ซีซีไอ (ASEAN-CCI) หรือ (ASEAN of Commerce and Industry) นั้น เป็นองค์การที่ได้ออกตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2515 ณ กรุงจาร์กาตา ประเทศอินโดนีเซีย ในการประชุมครั้งนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ อาเซียน-ซีซีไอ ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการดำเนินงานเอาไว้ด้วยเช่นกัน

วัตถุประสงค์และขอบเขตการดำเนินงานของอาเซียน-ซีซีไอ

1. วัตถุประสงค์ของอาเซียน-ซีซีไอ นับได้ว่าเป็นส่วนสำคัญมากของการจัดตั้งองค์การ ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์จะทำหน้าที่เสมือนหนึ่งเข็มทิศที่คอยบ่งชี้ว่า การพัฒนาขององค์การจะเป็นไปในแนวทางใด และ ตามธรรมนูญของอาเซียน-ซีซีไอ ก็ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้คือ

1.1 เพื่อจัดให้เอกชนของอาเซียนได้ร่วมมือและประสานงานกันอย่างใกล้ชิด เพื่อดำเนินการให้เป็นไปอย่างสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1.2 เพื่อเร้ารักให้เกิดความเจริญเติบโต และ ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของภูมิภาค โดยอาศัยการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างพื้นฐานและประสานงานกันอย่างใกล้ชิดซึ่งจะอำนวยประโยชน์ต่อชุมชนของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

1.3 เพื่อส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ และ ความร่วมมือ ตลอดจนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่ผลประโยชน์ร่วมกัน คือการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในภูมิภาค

1.4 เพื่อรวมตัวกันสร้างสัมพันธภาพ และ ความร่วมมืออันดีกับภูมิภาคอื่น ๆ องค์กรระหว่างประเทศอื่น ๆ ของโลก ซึ่งมีวัตถุประสงค์และการทำงานที่มีลักษณะ ที่คล้ายคลึงกันกับอาเซียน¹¹

นอกจากวัตถุประสงค์ขององค์กรดังกล่าวไปแล้วนั้น ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่จะทำให้ทราบถึงขนาดความรับผิดชอบขององค์กรก็คือ ขอบเขตของการทำงานนั่นเอง

2. โครงสร้างในด้านขอบเขตการทำงาน การดำเนินงานเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของอาเซียน-ซีซีโอ นั้น ได้มีขอบเขตความรับผิดชอบครอบคลุมไปถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ ของภูมิภาค ซึ่งได้แก่ กิจกรรมทางด้านอุตสาหกรรม การลงทุน การค้า การเกษตร อาหาร และ ป่าไม้ (ศึกษาประกอบกับหมายเลข 3,4 ในแผนภูมิ) โดยการทำงานของอาเซียน-ซีซีโอ ภายใต้ขอบเขตดังกล่าวนี้ จะกระทำผ่านกลไกที่เรียกว่า คณะทำงาน (Working Group) ในปัจจุบันนี้ อาเซียน-ซีซีโอ ได้ปฏิบัติงานโดยผ่านกลไกคณะทำงานทั้งหมด 3 กลุ่มด้วยกัน ทั้งนี้ กลุ่มทั้งสามนั้นอยู่ภายใต้ขอบเขตของกิจกรรมดังที่ได้ระบุไว้ในข้างต้น คือ คณะทำงานว่าด้วยความร่วมมือทางด้านอุตสาหกรรม (Working Group on Industrial Co-operation หรือ WGIC)¹² คณะทำงานว่าด้วยการค้า (Working Group on Trade หรือ WGT)¹³ และคณะทำงานว่าด้วยอาหาร เกษตร และ ป่าไม้

¹¹ สัมผัสคดี กิจชระภูมิ, "อาเซียน-ซีซีโอ," วารสารหอการค้าไทย , ฉบับที่ 11 (15 กรกฎาคม 2516) : หน้า 1.

¹² เดิมคณะทำงานนี้มีชื่อภาษาอังกฤษว่า "Working Group on Industrial Complementation."

¹³ ในอดีตนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบของอาเซียน-ซีซีโอ ประกอบด้วย คณะทำงานอื่น ๆ อีกได้แก่ คณะทำงานด้านเดินเรือ (Working Group on Shipping) คณะทำงานด้านธนาคาร แต่ต่อมาภายหลังทั้ง 2 คณะทำงานนี้ ได้แยกออกไปมีคณะกรรมการของตนเอง เรียกว่า สภาการเดินเรืออาเซียน (ASEAN Shipping Council) และสภาธนาคารอาเซียน (ASEAN Banking Council)... ศึกษาเพิ่มจาก ไทโรจน์ เกษมณกิจ, อาเซียน-ซีซีโอ, เอกสารเพื่อความรู้จากสมาคมอุตสาหกรรมไทย, มีนาคม 2530. หน้า 2.

ขอบเขตการดำเนินงานของอาเซียน-ซีซีโอ นั้น มิได้มีอยู่แต่เพียงการดำเนินงานผ่านกลไกทั้ง 3 คณะทำงานดังกล่าวแล้วเท่านั้น แต่อาเซียน-ซีซีโอ ยังมีการติดต่อประสานงานกับองค์กรของภาครัฐบาลที่ทำงานในลักษณะเดียวกับกลุ่มทั้งสามนี้ อีกด้วย โดยจะเห็นได้จาก คณะทำงานว่าด้วยความร่วมมือทางด้านอุตสาหกรรม (WGIC) ของอาเซียน-ซีซีโอ จะประสานงานกับคณะกรรมการด้านอุตสาหกรรมแร่ธาตุ และการพลังงาน (Committee on Industry Minerals and Energy หรือ COMIE) ทั้งนี้ เนื้อหาสาระในการติดต่อ นั้น จะเป็นไปเพื่อการสร้างสรรค์ และ ความร่วมมือในด้านอุตสาหกรรมทั้งสิ้น และในขณะเดียวกัน คณะทำงานว่าด้วยการค้า (WGT) ก็จะทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับคณะกรรมการว่าด้วยการค้าและการท่องเที่ยว (Committee on Trade and Tourism หรือ COTT) โดยมีวัตถุประสงค์การติดต่อคือ เพื่อส่งเสริมการค้า และการท่องเที่ยวภายในภูมิภาค รวมทั้งการหาช่องทางพัฒนาการค้าในภูมิภาคด้วย สำหรับคณะทำงานว่าด้วยอาหาร เกษตร และ ป่าไม้ ก็จะประสานงานกับคณะกรรมการว่าด้วยอาหาร เกษตร และ ป่าไม้ ของภาครัฐบาล (Committee on Food Agriculture and Forestry หรือ COFAF)

นอกจากวัตถุประสงค์และขอบเขตการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้นแล้ว อาเซียน-ซีซีโอ ยังประกอบไปด้วยโครงสร้างขององค์กรฝ่ายบริหาร และ องค์กรประกอบทางด้านสมาชิกด้วย กล่าวคือ

1. โครงสร้างฝ่ายบริหารของอาเซียน-ซีซีโอ ซึ่งมีชื่อเรียกว่า คณะมนตรีอาเซียน-ซีซีโอ (ศึกษาประกอบกันหมายเลข 2 ในแผนภูมิ) ซึ่งจะประกอบด้วย ประธานอาเซียน-ซีซีโอ 1 ตำแหน่ง และ รองประธานอาเซียน-ซีซีโอ อีก 6 ตำแหน่ง โดยผู้ที่ดำรงตำแหน่งรองประธานทั้ง 6 คนนั้น จะมาจากตัวแทนจากประเทศสมาชิกทั้ง 6 ประเทศ¹⁵ จะมีการเลือกตั้งกันใหม่ในทุก ๆ 2 ปี จากการประชุมใหญ่ของอาเซียน-ซีซีโอ ซึ่งจะจัดขึ้นทุก ๆ 2 ปี เช่นเดียวกัน นอกจากตำแหน่งดังกล่าวแล้ว ยังมีตำแหน่งที่สำคัญ

¹⁴ ศึกษาเปรียบเทียบจากแผนภูมิที่ 3

¹⁵ ก่อนปี พ.ศ. 2527 นั้นตำแหน่งรองประธานมีเพียง 5 ตำแหน่ง แต่ภายหลังจากปี 2527 ซึ่งบรูไน ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของอาเซียนแล้ว โครงการดังกล่าวจึงได้ถูกปรับให้เป็นไปตามความเหมาะสม

อีกตำแหน่งหนึ่ง คือ เลขาธิการอาเซียน-ซีซีไอ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มาจากประเทศสมาชิกที่ได้รับตำแหน่งประธานของอาเซียน-ซีซีไอ และ เกณฑ์สำคัญของบุคคลผู้ก็คือ การทำหน้าที่ติดต่อประสานงานระหว่างองค์กรสมาชิก กับประธาน รวมทั้งการประสานงานระหว่างประธาน และ รองประธานด้วย ผู้ที่เข้าดำรงตำแหน่งประธานในแต่ละครั้งนั้น มิได้มาจากการเลือกตั้งแต่อย่างใด แต่จะมาจากการลำดับชื่อประเทศไปตามอักษรภาษาอังกฤษ ดังนั้น ตำแหน่งประธานคนแรกจึงเป็นตัวแทนจากประเทศอินโดนีเซีย นั่นเอง

กลไกการทำงานของประธานอาเซียน-ซีซีไอ นั้น จะกระทำขึ้นโดยอาศัยการประชุมเป็นตัวกลางเชื่อมโยงในการติดต่อ การประชุมของอาเซียน-ซีซีไอ แบ่งออกเป็น 2 แบบด้วยกัน คือ การประชุมที่เรียกว่า การประชุมใหญ่ (Conference) ซึ่งจัดขึ้นทุก ๆ 2 ปี และ การประชุมระดับสภา (Council Meeting) อันเป็นการประชุมที่จัดขึ้นทุก ๆ ปี โดยจัดขึ้นปีละ 2 ครั้ง การจัดประชุมนั้นจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป ตามนครหลวงของประเทศสมาชิก การประชุมครั้งแรกนั้นได้ถูกจัดขึ้น ณ กรุงจาร์กาตา ประเทศอินโดนีเซีย และ มีการจัดประชุมติดต่อกันมาอย่างสม่ำเสมอ จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ มีการจัดประชุมขึ้นทั้งหมด 29 ครั้ง ¹⁶ ด้วยกัน

นอกจากโครงสร้างการบริหารและกลไกการประชุมดังกล่าวแล้ว อาเซียน-ซีซีไอ ยังประกอบไปด้วย กลุ่มสมาชิกที่มาจากประเทศต่าง ๆ

2. โครงสร้างทางคานสมาชิกของอาเซียน-ซีซีไอ ตัวแทนจากประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกของอาเซียน-ซีซีไอ มีดังนี้คือ (ศึกษาประกอบกับหมายเลข 1 ในแผนภูมิ)

2.1 หอการค้าและอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย-ซีซีไอ ซึ่งมีชื่อย่อ

¹⁶ การประชุมครั้งต่อไป ซึ่งเป็นการประชุมครั้งที่ 30 นั้นจะจัดให้ขึ้นในระหว่างวันที่ 31 มิถุนายน - 4 กรกฎาคม 2530 ณ. โรงแรมไฮแอทเซ็นทรัลพลาซ่า และ เก้าอี้ถ่านมานั้น โห่ยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม รวมแล้วทั้งหมด 6 ครั้ง คือ การประชุมครั้งที่ 6 (มี.ค. 2520) ครั้งที่ 9 (พ.ย. 2521) ครั้งที่ 16 ครั้งที่ 17 (พ.ย. 2524) ครั้งที่ 23 (ก.ค. 2529) และครั้งที่ 30

เป็นภาษาอินโดนีเซียว่า กาดิน (Kadin) หรือ Kamar Dagan dan Industri Indonesia)

2.2 หอการค้า และ อุตสาหกรรมแห่งชาติมาเลเซีย (National Chamber of Commerce and Industry of Malaysia หรือ NCCIM)

2.3 หอการค้า และ อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยฟิลิปปินส์ (Philippine Chamber of Commerce & Industry หรือ PCCI)

2.4 สหพันธ์หอการค้า และ อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยสิงคโปร์ Singapore Federation of Chamber of Commerce and Industry หรือ SFCCI)

2.5 คณะกรรมการร่วม 3 สถาบันแห่งประเทศไทยด้านการค้า อุตสาหกรรม และ การธนาคาร (Joint Standing Committee on Commerce, Industry & Banking หรือ JSCCIB)

2.6 หอการค้า และ อุตสาหกรรมแห่งชาติบรูไน (National Chamber of Commerce and Industry of NED หรือ NCCI - NBD)

อนึ่ง องค์การสมาชิกดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นตัวจักรสำคัญยิ่งประการหนึ่งในการทำงาน ทั้งนี้เพราะ หอการค้า และ อุตสาหกรรมเหล่านั้น จะเป็นตัวกลางที่คอยประสานงานกันระหว่างประเทศสมาชิก และ เนื่องจากอาเซียน-ซีซีไอ เป็นองค์การที่มีการติดต่อกับประเทศนอกกลุ่มต่าง ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ประชาคมยุโรป เป็นต้น ซึ่งระดับการติดต่อกัน ได้มีการพัฒนาขึ้นโดยลำดับจนกระทั่งมีการเจรจา (Dialogue) ระหว่างกันขึ้น ฉะนั้น อาเซียน-ซีซีไอ จึงได้มอบหมายให้กลุ่มสมาชิกดังกล่าวเป็นตัวแทนของอาเซียน-ซีซีไอ ทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นรายประเทศไป (ศึกษาประกอบกับหมายเลข 5 ในแผนภูมิ) กล่าวคือ หอการค้า และ อุตสาหกรรมของบรูไน ทำหน้าที่รับผิดชอบ และ ประสานงานกับประเทศออสเตรเลีย ในเรื่องการเจรจาระหว่างอาเซียน-ซีซีไอ หอการค้าและอุตสาหกรรมของอินโดนีเซีย ทำหน้าที่รับผิดชอบและประสานงานกับประเทศแคนาดา หอการค้าและอุตสาหกรรมของมาเลเซีย ทำหน้าที่ติดต่อดูแลประสานงานกับกลุ่มประเทศอียิปต์ สำหรับ ประเทศฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และ ไทย นั้น ทำหน้าที่รับผิดชอบการติดต่อดูแลประสานงานกับประเทศญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ และ สหรัฐอเมริกา ตามลำดับ ทั้งนี้ โดยประเทศที่ทำหน้าที่รับผิดชอบ

เหล่านี้ จะมีวาระการทำงานของคนงาน 4 ปี แล้วจึงจะหมุนเวียนกันไปสู่ประเทศอื่น ๆ
ต่อไป¹⁷ การตกลงแบ่งความรับผิดชอบประสานงานดังกล่าวนี้ ได้จัดทำขึ้นเพื่อที่จะหลีกเลี่ยง-
เลี่ยงการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน รวมทั้งเพื่อแบ่งเบาภาระการปฏิบัติงานของประเทศที่ทำหน้าที่
เป็นประธานของอาเซียน-ซีซีโอ นั้นเอง (โปรดศึกษาประกอบกับแผนภูมิ)

รูปแบบโครงสร้างของอาเซียน-ซีซีโอ ดังที่ได้ศึกษานั้น ทำให้สามารถทราบถึง
ระบบการปฏิบัติงาน และ ขั้นตอนของการร่วมมือกันในระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิก อนึ่ง
ยังได้พบอีกว่า วัตถุประสงค์ และ แนวทางการปฏิบัติงานขององค์การนั้นเป็นไปอย่างสอด-
คล้องกับวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งสมาคมอาเซียนเป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังมีความสอด-
คล้องต่อความคาดหวังที่ว่า ภาคเอกชนนั้นจะเข้ามาช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ โดยสามารถสร้าง
ประโยชน์จากกลุ่มประเทศที่มีสภาพโครงสร้างทางเศรษฐกิจคล้ายคลึงกันได้อีกเช่นเดียวกัน
อย่างไรก็ตาม ความสัมฤทธิ์ผลของอาเซียน-ซีซีโอ ในการศึกษาที่จะช่วยสร้างการพัฒนาทาง-
เศรษฐกิจให้แก่ภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมในด้านอุตสาหกรรมอันอยู่ภายใต้ความ
รับผิดชอบของคณะทำงานว่าด้วยความร่วมมือทางด้านอุตสาหกรรม (โปรดดูประกอบกับตาราง
สีเข้มในแผนภูมิ) ซึ่งงานศึกษานี้ได้เน้นถึงนั้น จะมีความสำเร็จมากน้อยอย่างไรนั้น
จะได้ทำการศึกษาในบทต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁷ จากมติการประชุมอาเซียน-ซีซีโอ ครั้งที่ 26 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศ
มาเลเซีย เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2528